

Lupa- ja valvontavirastolle LVV-U/51479/2026

Pelkosenniemen kunnan lausunto

Veden ottaminen Pyhäjärvestä Pyhätunturin rinteiden ja latujen lumetusta varten

Pelkosenniemen kunta kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Pelkosenniemen kunta pitää Pyhätunturin hiihtokeskuksen sekä siihen liittyvien latu- ja rinnetoimintojen kehittämistä lähtökohtaisesti kannatettavina. Kuntastrategia huomioiden alueen kehitystoimenpiteet edistävät elinvoimaisuutta niin kuntalaisten, matkailijoiden kuin elinkeinoelämän ja muidenkin sidosryhmien osalta. Strategian arvojen mukaisesti kunta kuitenkin muistuttaa, että vastuullisuus- ja kestävyystekijät huomioiden kehitystoimenpiteiden kustannuksella ei kuitenkaan tulisi aiheutua kohtuutonta haittaa alueen luonto-, maisema- ja käyttöarvoille, tässä tapauksessa Pyhäjärven vesialueelle ja sitä ympäröiville alueille. Luvan hakija on osaltaan myös sitoutunut edellä mainittuihin arvoihin omassa hiihtokeskuksen vastuullisuusohjelmassaan.

Pyhäjärven ekologisen tilan analysointia on suoritettu ELY-keskuksen Vesienhoidon 3. kauden vuosien 2012–2018 mittausten perusteella. Mittaustulosten mukaan järven ekologinen tila on ollut hyvä, mutta tilan säilymiselle on tunnistettu myös riskejä. Riskit ovat sekä ulkoisia että sisäisiä. Osaltaan riskit liittyvät valuma-alueilta johtuviin ravinne- ja humuspitoisiin pintavesiin, jotka lisäävät järven kuormitusta. Tarkemmin riskitekijöitä on kartoitettu Sweco Oy:n tekemässä suunnitelmassa Pyhäjärven ulkoisen kuormituksen määrittämiseksi. Viimeisimmät ELY-keskuksen mittaukset ovat vuodelta 2021. Näiden mittausten pohjalta tehdystä analyysistä ja Pyhäjärven tilan kehityksestä kunnalla ei kuitenkaan ollut tietoa lausunnon antamisen yhteydessä.

Lupahakemukseen viitaten kyseessä on vedenoton merkittävä kausittainen lisääntyminen. Luvan hakijan toimeksiannosta vedenottolupahakemukseen on konsultin toimesta laadittu vesitasearviolaskelmia järveen tulevista ja lähtevistä virtaamista sekä niiden vaikutuksesta järven pinnankorkeuden käyttäytymiseen. Hakemuksen mukaan vesitasearviolaskelmissa on epävarmuustekijöitä sekä lähtevien että tulevien virtaamien osalta. Kunnan tulkinnan mukaan laskelmissa ei ole käytetty kyseisen alueen pitkän aikavälin hydrologisia tunnuslukuja, jotka tilastollisesti kuvaisivat vesistön tilaa, vesimääriä ja vesitaseen osatekijöitä. Alivedenkorkeusmääritys N60+166,8 m, jonka alle mentäessä vedenotto on tarkoitus keskeyttää, perustuu hakemusasiakirjojen mukaan luvan hakijan mittausaineistoihin. Hakemusasiakirjojen mukaan vedenotossa on poikettu nykyisen vesiluvan 40 000 m³ enimmäismäärästä ja enimmillään kausittainen vedenotto on ollut noin 213 000 m³. Poikkeamisen laajempia vaikutuksia ei ole tiedossa.

Lupahakemuksessa hulevesivaikutusten arviointi on suppeaa. Kunnan tulkinnan mukaan vaikutuksia voi olla laajemmin, eikä niitä ole arvioitu hiihtokeskuksen mahdollisen laajentumisen suhteen. Kunnassa on tunnistettu hiihtokeskuskiinteistöön liittyviä hulevesihaasteita etenkin Polarin asemakaava-alueella Sateenkaartien vaikutuspiirissä. Laajemmat asemakaava-alueiden hulevesivaikutukset voivat aiheuttaa vastuita myös kunnalle.

Pohjavesivaikutusten osalta hakemuksessa on esitetty arvioituja vaikutuksia Kortteselän pohjavesialueelle. Vaikutusten arvioidaan olevan neutraaleja, sisältäen kuitenkin epävarmuustekijöitä, ja hakemuksessa on esitetty tarkkailu pohjavesiolosuhteiden seurantaan.

Natura-alue- ja maisemavaikutukset on hakemuksessa arvioitu vähäisiksi. Maiseman osalta vaikutukset ovat vähäisiä, koska rakenteet ovat pääosin maan- ja vedenalaisia. Suoria Natura-alueeseen kohdistuvia vaikutuksia ei ole tunnistettu. Huomioiden hiihtokeskuksen Masterplanissa esitetyt rinnealueiden laajentumiset, esimerkiksi valumat johtavat pääosin Pyhäjärven valuma-alueille rajoittuen Natura-alueeseen.

Hakemuksen mukaan Pyhäjärven vesitilavuuden, vedenottosyvyyden ja vesimäärän muutoksen perusteella vedenoton lisäämisen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä haitallisia vaikutuksia järven happitilanteeseen, kalastoon, kalojen lisääntymiseen tai kalastukseen. Järven vedenpinnan tilapäisen ja talviaikaisen alenemisen hydrologiset vaikutukset ranta-alueisiin arvioidaan vähäisiksi, eikä sen arvioida aiheuttavan haitallisia vaikutuksia ranta-alueiden kasvillisuuteen tai luontotyyppeihin. Vedenoton aiheuttaman tilapäisen talviaikaisen vedenpinnan laskun ei arvioida aiheuttavan merkittäviä haitallisia vaikutuksia suojelullisesti merkittäville tai muille eläinlajeille ja linnustolle. Vaikutuksia rajoittavat vedenoton ajoittuminen pääosin pesimäkauden ulkopuolelle.

Pelkosenniemen kunta esittää, että lupa myönnettäessä, luvan kausittaista vedenottomäärää lisättäisiin vaihteittain. Vaiheittaisen etenemisen yhteydessä toteutettaisiin tarkemmat selvitykset ja seuranta hulevesien hallintaan, vesitaseeseen, vedenlaatuun, pohjavesiolosuhteisiin ja järven ekologisen tilaan liittyen, jotta kasvaneen vedenoton todelliset vaikutukset pystyttäisiin todentamaan. Lisäksi kunta esittää varmistettavan asiassa, että vedenoton lisääntyminen ei aiheuta kohtuutonta haittaa Pyhäjärven ympäröiviin valuma- ja pohjavesialueisiin, hulevesienhallintaan, järven ekologiseen tilaan, vedenlaatuun, vesien- ja kalastonhoitoon, vesialueen virkistyskäyttöön, jääturvallisuuteen tai järven maisema- ja luontoarvoihin.

Epävarmuustekijät huomioiden, kunta esittää, että Pyhäjärven vesialueen ja Kortteselän pohjavesialueen vedenlaadun ja -korkeuden tarkkailulle olisi järjestettävä säännölliset seurantamittaukset. Lisääntyneen vedenoton mahdollisten haittavaikutusten seurannalle olisi järjestettävä valvovan viranomaisen määrittelemä seuranta- ja toimenpideohjelma. Seurannalla ja valvonnalla pyritäisiin osaltaan varmistamaan ympäröivien alueiden ja itse Pyhäjärven ekologisen tilan säilyminen myös tulevaisuudessa.